عبدالله بابه علی بەرزنجی

دوێنێ و ئەمڕۆی

چاپ و چاپەمەنی کوردی لە تای تەرازودا

هەڵبەتە دەرکردنی گۆڤارو رۆژنامەو چاپەمەنی کوردی کارێکی هاسان نەبوەو هاسانیش نی یە وەک هەندێ لە خوێنەران بیری لێدەکەنەوە . کە ئەمەش بە زۆری لە بەر هەندێ هۆی سەرەکی یە وەک ئامێری چاپی تازەبابەت دەگمەن بووەو کادیری شارەزاو لێهاتووش هەر بە هەمان شێوە بووە جگە لەوەی کە ناوچەی کوردستانیش زۆر کەم لەم رووەوە گرینگی پێدراوەو ، گەر چاپخانەیەک یا دووانیش بووبێ ئەوە لەو جۆرە ئامێرانە نەبوون کە بە تەواوی پشتی پێ ببەستریێو کێشەی چاپەمەنی کوردیشیان سەد دەر سەد چارەسەرکردبێ ..

هەر نەبوونی ئامێری چاکی چاپیش بۆتە هۆی ئەوەی کە

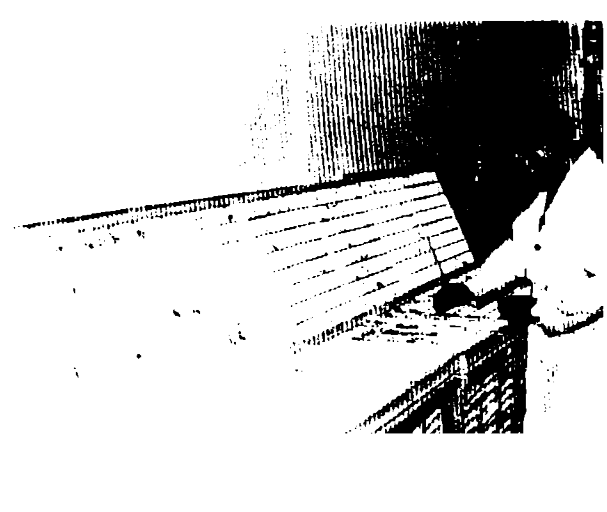

کرێکاری شارەزاو لێهاتووی کورد لە بواری چاپخانەدا هەڵنەکەوێ ، وە ئەگەر چەند کرێکارێکیش هەبووبن ئەوە لە هەموو حاڵەتێکدا لە ژمارەی پەنجەکانی دەست رەتیان نەکردووە .. هەربۆیەش دەتوانین بڵێین کورد لە هەردوو .. لاوە بێبەش بووە ، چ لە لایەنی ئامێری چاک و پێشکەوتووی چاپ ، وە چ لە لایەنی کادیرو کرێکاری شارەزاو لێهاتوو ..

لەگەڵ ئەو بارە ناڵەبارەی چاپ و چاپەمەنی کوردیشدا دەبینین رۆژنامە نووسینی کوردی هەر لە زووەوە هەنگاوی خێرای بۆ نراوەو رۆشنبیرانی کوردستان هەمیشە لەم بوارەدا کۆششیان کردووەو تائێستایش بەردەوام بەرەو پیری ئەم پیشەیە دەچن و هەوڵی بێ پسانەوەی بۆ دەدەن ..

راستی یەکی تر ماوە بیڵێین ئەویش پیشەی رۆژنامەنووسینی کوردیو پیشەی چاپ و چاپەمەنی یە کە هەردووکیان وەک دوو تای تەرازوون ، گەر هاتوو لایەکیان هاوسەنگی لایەکەی تری نەبوو ئەوە بێ سێو دوو لاسەنگ دەبێت ، وە ئەوەی مایەی داخیشە ئەوەیە کە تائێستا چاپ و چاپەمەنی ئێمەی کورد لە کوردستاندا هەر سەنگەلایەو

نەتواندراوە پارسەنگی بۆ دابندرێ‌و شان بەشانی یەکتری ڕێ بکەن‌و نووسەرو ڕۆژنامەنووسانی کوردیش لە ئێش‌و ئازاری چاپخانە رزگاریان ببێت ، کە ئـەمانـەیش هەر دیسـان هۆی سەرەکی هەیە بواری چارەسەرکردنی نەداوە وەك ، هـەر لە کۆنەوە کەسانێکی پارەدارو دەولەمەندی کوردی وا نەبووین کە هەوڵی ئەوە بدەن چاپخـانە بکـڕن‌و لە شارە خنجیـلانەکـانی کوردستانـدا دای بمەزرێنن‌و کـرێکاری شـارەزای بۆ پـەیدا بکەن‌و باری ڕۆشنبیری میللەتەکەیان چاکتربکەن ، وە ئەگەر بووشبن ئەوە وایان زانیووە چاپخانە کارێکی وانی‌یە قازانجێکی چـاکیان پێ ببـەخشێ ، بەڵکـو زیاتـر خۆیـان بە ئیشـوکاری بازرگانی‌یەوە خەریـك کردووەو هـەوڵی ئەوەیـان داوە زووتر دەولەمەندبن‌و پارەو سامانی زیاتر کۆبکەنەوە .

هەروەها کاربەدەستانی پێشووش ئەوە هەر ئارەزوویان نەبووەو خۆیان لە قەرەی ئەوە نەداوە کە پیشەیەکی وا پیرۆزو بـەنرخ لە کـوردستانـدا سەر هـەڵبدات ، بـۆ ئەوەی بـاری ڕۆشنبیری‌ی لەو ناوچەیەدا هەر بە دواکەوتوویی بمێنێتەوە ، لەگەڵ ئەوەشدا هەر چۆنێ بووبێت ڕۆژنامەنـووسیی کوردی ڕۆڵی خۆی پەرە پێداوەو بێ‌پشووو کۆڵنەدان هەنگاوی خێرای خۆی ناوەو لەگەڵ کاروانی خەبات‌و تێکۆشانی پڕ لە شەرەف مەندی‌و بـاوەڕەوە بە دڵێکی پـڕ لە هیواوە بـەرەو مەنـزڵگای بەختەوەری ڕۆییوەو دەڕوا ناوەستێ ...

گیرو گرفتی چاپ

وەك لە پێشەوە باسمان کرد لەبەر نەبوونی کرێکاری کورد لە چاپخانەداو تا ئیستـاش هەر بـە زۆری برا عـەرەبەکـان لەو پیشەیە شارەزان‌و کاری تێدا دەکەن هەڵبەتـە ئەوانیش کـە نووسینێکی کوردی دێتە بەردەستیان نازانن بیخوێننەوەو لێ‌ی تێ‌بگەن دەبێت وەك رەسم (نەخش) نوسینەکە بکەن جا بۆیە کارەکەی ئەوانیش وەك هی ئێمە قورس‌و دژوارە .

بۆیە ڕۆژنامەنووسانی کورد پەنایان بردۆتە بەر هەندی کاری زێدە وەك لە خوارەوە باسی لێ دەکەین :

- ڕۆژنامەو گۆڤاری کوردی چۆن دەردەچێ‌و چۆن لە گەڵ دەزگاو کرێکارانی چاپخانەدا کارەکانیان ڕێك دەخەن ؟!

دەستەی نووسەر یا ئەو کادیرە ڕۆژنامە گەریانەی کە کار دەکەن هەر یەکەیان ئیشیان جیایەو بە هاری کاری لە گەڵ یەکتریدا کارەکانیان ڕێك دەخەن‌و کاری هەر یـەکێکیان جیاکراوەتەوە ئەمە لە لایەك ... ئـەو نووسینـانەی کـە بەکەڵکەو جێ ئەوەیە بڵاو بکـرێنەوە پێش هـەموو شتێ دەبێت خەتەکەی خۆش‌بێت‌و جوان نووسرابێتەوەو خەت جێ هێڵدرابێت‌و لەسەر یەك ڕووی کاغزە کە بێتو هـەر ووشەیەك لە گەڵ ووشەکەی تردا هەندێ ماوە هەبێت . خۆ ئەگەر وانەبوو دەبێت بنووسرێتەوە خۆ نووسینەوەی ئەو هەمـووە کارێکی وا ئـاسان نییـە کەواتـە ئەو بـرا نووسەرانەی کە نووسینێك دەنێرن ئەگەر خۆی خـەتی جوان نەبێت باشتر وایە بیدا بە یەکێکی خەت خۆش‌و بە قەڵەمی پاندان بینووسێتەوە هەموو نوختەو پیتەکانی لە جێگای خۆی بنووسێت‌و ئەوسا بینێرێ تا ئەو کرێکارەی کە لە چاپخانەدا کار دەکات نەخشەکـە وەك خۆی دەر بهێنێ ...

- کە نووسراوێك هەڵدەسەنگێندرێ لە لایەن ئەو کەسانەی بەر پرسیارن دوای ئەوەی کە خەتەکەی جـوان‌و ڕێکەو نووسینەکە کەڵکی بڵاوکردنەوەی هەیە یەکێك بە قەڵەمی سوور یا قەڵەمێکی ڕەش هەڵدەستێ بە جیاکـردنەوەی

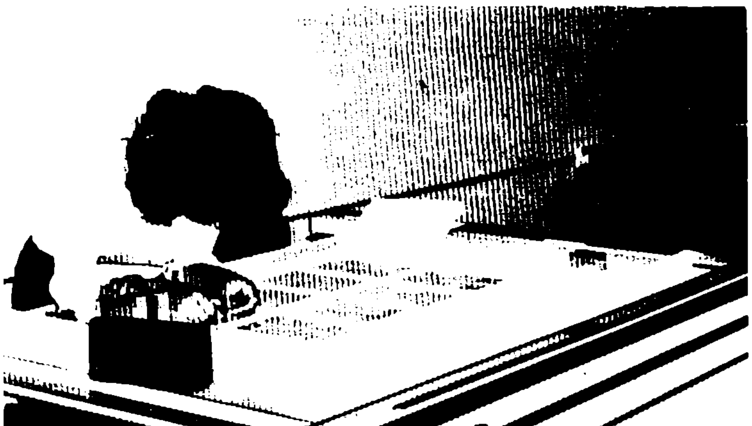

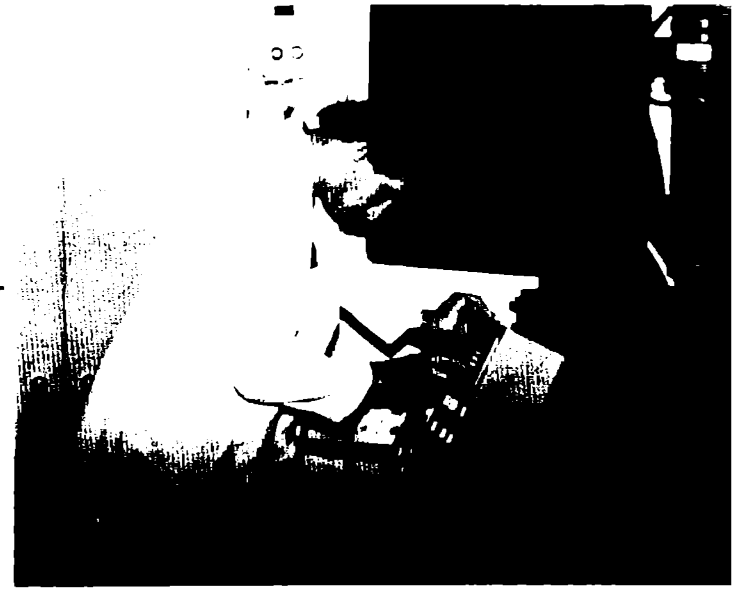

هەر ووشەیەك لە ووشەكانی نووسینەكەو تا تێكەڵاو نەبێت بۆ نموونە (كاروان /گۆڤارێكی /كوردیو /عەرەبی /باشە) بەم شێوەیە هەر ووشەیەك لە ووشەكەی تر جیا دەكاتەوە تا كرێكاری چاپخانەش بەم شێوەیە نەخشەكە دەربهێنێ خۆ ئەگەر هاتو بە قەڵەمێكی سوور یا هەر رەنگێكی تر ووشەكان جیا نەكرێتەوە نەخشەكەش بە هەڵە دەردەچێو ئەوساكەش نووسینەكە ناتواندری بخوێندرێتەوە بۆ نموونە (كار /وانگۆ /ڤار /ێكیكو /رد /یو /عەرەبیبا /شە) رەنگە خراپتریش واتە رستە كەرت دەبێتو تێك دەچێتو زۆر بە زەحمەت پێمان لێك دەدرێو ووشە هەر یەكە بۆلایەك دەروات نووسینەكە بە هەڵە دەردێو خوێنەر سەری لێ دەشێوێ ..

- دوای ئەوەی نووسراوەكە لە چاپخانە چاپكرا دیسان دەهێندرێتەوە بۆ لای یەكێكی بەرپرسیار كە پێ دەڵێن (مصحح) راستكەرەوە نووسینەكە لە سەر تا خوارەوە دەخوێنێتەوە هەر ووشەیەك بە هەڵە نوسرابێ دەیخاتە ناو دوو كەوانە یا خەتێكی بەدەورا دەهێنێو خەتەكە درێژ دەكاتەوە لە جێگایەكی سپی راستیەكەی دەنوسێتەوە دوو بارەو سێ بارە نوسینەكە دەگەرێتەوە بۆ چاپخانە تا هەڵەی لێ دەبردرێو ئەوساكە هەموو نووسینەكان كۆ دەكرێنەوە لە بارەگای گۆڤار یا رۆژنامەكە .. و واتە نووسینەكان ئامادەن بۆ سەر لاپەرەكان ..

لێرەدا دەمانەوێ تێك هەڵكێشیكی چۆنیەتی چاپو چاپخانەو چاپەمەنی كۆنو تازە باس بكەینو لە هەردوو بابەتەكە بدوێین . با لە سەرەتاوە بە درێژی هەندێ باسی چاپخانەی كۆنو نوێ بكەین . بە پێی هەندێ شارەزایی ، خۆ لە پاشە رۆژدا ئەگەر باسی باشتریش لەسەر نووسرا ئەوا هەموو لایەكمان چاتر لە رووی چاپو چاپەمەنی شارەزای پەیدا دەكەین :

چەشنی كۆن : پێش چەند ساڵێك لە وولاتی ئێمەدا چاپو چاپەمەنی كارێكی زۆر دژوارتربوو لە ئێستاكە .. لە چاپخانەكەماندا چەند كرێكارێك بە دەست پیتەكانیان كۆ دەكردەوە كە پێیان دەووترا پیت رێكخەر هەر پیت رێكخەرێك لە بەردەمیا دەسگایەك بەرانبەری تەختەیەكی خانە خانە لە داریا ئاسن دروست كرابوو ، هەر خانەیەكی هی جۆرە پیتێك بوو ، واتە چەند چەشنە (ئەلف هەیە هەر چەشنەی لە ناو یەكێ لەو خانانەبوو یا چەند چەشنە ب .. هتد) واتە ئەو خانانە لە هەموو جیهاندا وەك یەك وایەو هەڵەی تێدا ناكرێ . كە ئەهاتن ووشەیەك یا رستەیەكیان كۆ دەكردە وە لە هەر خانەیەك لەو خانانە پیتەكانیان دەردەهێنا ، بەكورتی بڵێن هەر نووسینێك یا گۆڤار یا رۆژنامە هەمووی دەبوایە كۆ بكرێتەوەو پاش چاپكردنی دوو بارە دابەش بكرێتەوە ، بۆ خانەی خۆی بۆ جارێكی تری كاركردن جا ئەو پیتانە پاش كاركردنێكی زۆر هەڵبەتە دەسوا لە كار دەكەوت بەلام لەبەر نەبوونیو گرانی چاپخانەكان هەر كاریان پێ دەكرد تاوای لێ دەهات تەواو بێ كەڵك دەبوو ، ئەوسا كاركەناریان دەكردن ... هتد نووسینی خەتی گەورەی (مانشیت) لە سەر پارچەیەك قایش بە (قەلەم) دەنووسراو دوایی بە چەقۆیەك دەبردراو ، بە چرێش دەیان نووساندە سەر پارچەیەك ئاسنی بەقەد نووسینەكە پانو درێژ . دوای ئەوەی لاپەرەكە یا بابڵێن مەلزەمەكە دەبەستراو توند دەكرا ئەوساكە دەخرایە ژێر مەكینەی چاپەوە بەزم لەمەكینەی چاپ دەستی پێ دەكرد ، جار وا دەبوو ، پیتێك یا ئاسنێك شل دەبووەوە مەترسی ئەوە دەكرا كە هەموو لاپەرەیەكە یا (مەلزەمەكە) لە گەڵیا شل بێتەوەو پیتەكان برژێن خۆ ئەگەر هاتو رژاش ئەوا بەئەركێكی زۆر كۆ دەبنەوە . یا پەڵەی رەشی لەسەر رووی لاپەرەكە دروست دەكردو ناشیرینی دەكرد ، بۆیە كرێكاری سەر مەكینەی چاپەكە بە چەكوشێكی بچووكەوە چاودێری لاپەرەكانی دەكرد هەر هەستی بكردایە پەڵەیەكی رەش پەیدابوو ئەوا مەكینەكەی رادەگرتوو تەماشای دەكرد لە كوێ ئاسنە كوت پیتە شكاو سەری راستكردوتەوە چەكوشێكی پیا دەماڵیو هەوڵی توند كردنەوەی لاپەرەكەی دەدا تاكۆ تای بە چاپكردنەكەی دەهات ...

- هەر دوا بەدوای كاری سەرەوە چەشنێكی تر لە مەكینەی چاپكردن داكەوت كە بایەخێكی زۆری هەبووە كاری

رۆژنامه نووسان و نووسه ران و دانه رانی کتێبی ئاسان کرد ئه ویش (ئه نته ر تایپ و لاینۆتایپ) بو هه ر به په یدابوونی ئه وان کاری کـۆ کردنـه وه ی پیت به ده ست ڕه زیـل بوو بایه خێکی ئه وتۆی نه ما که له پێشدا هـه یبوو ، وه هـه ر وه هـاش ڕۆژنامـه گه ری و چـاپه مـه نی هه نگـاوێکی زلی هاویشت بۆ پێشه وه و که وتنه حه سانه وه و .... هتد .

چونکی ئه و مه کینانه قالبی پیتیان له پێشدا بۆ داڕێژراوه و به (قورقوشم) کار ده که ن له ته نیشت مـه کینه کـه کوره یـه ی قورقوشمی هه یه و له کاتی کارکردنی ده بێ قورقوشمه که گه رم بکرێ تا ته واو ده بێته ئاو (شله) له کاتێکا که پیتێك لێ ده ده ن به په نجه ئه و قورقوشمه ده چێته ناو قالبی پیته که و ده ی به ستێ (ده مه یێ) تا دێـڕێك تـه واو ده بێ و .. ئه وسـا ده چێته سـه ر سکه یه ك و به هۆی چه ند به کره یه ك ده سووڕێ و دێته خوارێ که ته ماشا ده که ی دێڕێك یا پیتێکی ته واو له به ر ده متایه ئه نتـه ر تایپ و لاینۆ تایپ کاریان ئاسانه و دێڕه کانی دروستی ده کـه ن جوانن و ده توا ندرێش خۆت ده ست نیشانی درێژی ی دێڕه کان بکه یت که چه ند (سم) ی ده وێ ته نیا ئه گه ر هات و کرێکارێکی نه شاره زاش کـاری له سه ر بکـات و ئه و درێـژی یه ی کـه بۆت ده ست نیشان کردووه به گوێره ی ئه وه دێڕه که ته واو نه کات یا به سپی پڕی نه کاته وه بیه وێ دێڕه که ده ربهێنێ چه ند شلی له ناو ئه و دێڕه یا هه بێ (کون) ئه وا به گوێره ی ئه وه قورقوشم بۆ سنگو ده م و چاوی کرێکاری سه ر مه کینه که دێ و ده ی سوتێنێ که واته ده بێت کـرێکاره کـه زۆر شاره زاو لێ هـات و بێت ... له گـه ڵ په یدابوونی ئه نته رو لاینۆ ڕه نگه هه ندێکیش پێش ئه وان زه نگ په یدابوو زه نگیش ده سته خوشکی یه که می چاپ و چاپه مه نی بۆ ئه رکی زه نگ ئه وه یه که له نووسینی گه وره و (مانشێت) و وێنه ی که پێویست بێ بۆ گۆڤارو ڕۆژنامه و .. هتد بۆی ده که ن و واته کارگه یه کی سه ربه خۆیه و کادیری تایبه تی خۆی هه یه و لێره دا ئێمه ئه وه نده ی لێ نازانین تا باسی لێوه بکه ین ..

- چه شنی تازه تر که ئێستـا له وولاتی ئێمه یـا باوه و له م چه شنه باشتر نـه هاتـووه ئه ویش پێ ی ده ڵێن (تنضیـد الکترونی) ئه مه باشترین چه شنی چاپ و چاپه مه نی یه له ڕووی داڕشتنی پیشه وه ، هه روه ها کرێکاره کانی که کار له سه ر ئه م جۆره مه کینانه ده که ن جێگاو ڕێگاکانیشی پاك و خاوێنن :

- ته نضیدی ئه لیکترۆنی چۆنه ؟ ژووری ئه و کرێکارانه ی که کاری لێ ده که ن چه ند کرێکارێکی زانا هه ریه که یان له سه ر کورسی و مێزی خۆیان دانیشتوون له به ر ده میاندا چه ند پیتی که هه یه له نووسیندا جا چ کوردی یا عـه ره بی یا ئینگلیزی .. هتد .

هه ر پیت له سه ر ئامێرێك نووسراوه له ته نیشتی ئاوێنه یـه کی ته له فزیۆنی هه یه هه ر پیتێ که په نجه ی له سه ر داده نی له سه ر ئاوێنه ته له فزیۆنی یه که ده رده که وێت و تاووشه یه ك دێڕێك ته واو ده کات . ئه گه ر هات و کرێکاره کـه هه ستی کـرد پیتێکی هه ڵه کردووه چونکه له به ر چاوی نووسراوه ئه وا په نجه ی ده خـاته سه ر ئامێرێکی تر وه ك سه هم ده ڕوا تا ده گاته سه ر ئه و پیته ی که هه ڵه یه ، سه همه که راده گرێ راستییه کـه ده نووسێتـه وه ئه وسا سه همه که بزر ده کاته وه یا ئه وه شمان له یاد نه چێت ئه و نـووسینانـه ی له سه ر ئـاوێنه تـه له فزیـونی یـه کـه ده ردێ له ته نیشته وه له سه ر شریتێکی کاسێت ده نووسرێ و له سه ر ئه و شریته تـاهه مـوو نووسـراوه که ده نـووسرێتـه وه چاپ ده بێت هه ڵده گیرێ که شریته کاسێته که ته واو ده بێت یا نووسینه کـه تـه واو ده بێت ئه وسـا شـریتـه کـاسێتـه کـه ده خـرێتـه نـاو مه کینه یه کی تر بۆ خۆی ده سـووڕێ و وێنه ی نـووسینی سه ر شریتی کاسێته که له سه ر کاغزێکی درێژی وه ك که ژو ده رده چێ ووردە وورده ئه گه ر خێرایی درایه کاسێته که کاغه زه که ش خێرا ده بێت به لام نووسینه که هـه ندێ کـاڵ ده ردێ و لێره دا ئێمـه هه قمان بـه وه ی دانی یه بـه چ جۆره ده رمـان و پله و گه رمی و ساردی و روناکی یه ك دا ئه م کاسێت و کاغزه .. ده ڕوات .

دیسانه وه به و نووسینانه دا ده چنه وه هه ر ووشه یه کی هه ڵه بێت ڕاست ده کرێته وه ئه و کرێکاره ی له سه ر ئاوێنه ته له فزیۆنییه که کار ده کات ڕاستی ده کاته وه و ده یباته وه بۆ ئه و شـوێنه ی کـه کـاسێته کـه ووشه ڕاستـه کـه ده نـووسێ و هـه ڵه کـه ش ڕدش

دەبێتەوە .. (تنضيد الكترونى) چاپی زۆر جوان و نایاب دەردەچێ و هەر گۆڤاری رۆژنامەو کتێبێك بەم ئامێرە دەربێ نموونەی جوانی نووسینە .

چۆنیەتی دەرچوونی رۆژنامەو گۆڤارو ... هتد بە (تەنضیدی ئەلکترونی)

زۆر جار ووشەی تەنضیدی ئەلکترۆنی دەبیسین و یا هەندێ گۆڤارو روژنامە ... دەخوێنینەوە دەزانین کە بە تەنضیدی ئەلکترۆنی چاپکراوە ... بالیرەدا هەندێ باسی چۆنیەتی تەنضیدی ئەلکترۆنی بکەین و لە جۆری کارەکانی بدوێین ... لە سەرەوە هەندێ باسی تەنضیدی ئەلکترۆنیمان کردو بالێرەشدا هەندێ لەسەر چۆنیەتی بەشەکانی تری بدوێین پاش چاپکردنی هەموو نووسراوەکان جا چ گۆڤار یا رۆژنامە بێت لێرەدا باسی چاپکردنی گۆڤار بکەین چونکە نموونەی بۆ رۆژنامەو کتێبیش تارادەیەك دەبێت ... هەموو نووسراوەکان دەدرێت بە یەکێکی بەرپرسیار پێی دەووترێ (مصمم) نەخشەکێش ئەو مصممە هەڵدەستێ بە برینی هەموو نووسراوەکانی کە تەرخان کراوە بۆ گۆڤارەکەو بە جیاکردنەوەی بابەتی نووسراوەکان چیرۆك فۆلکلۆر رۆشنبیری .. هتد .
هەموو ئەو نووسراوانەش بەڕاستەیەك دەپیورێ و دەست نیشانیان دەکا چونکە تا بزانێت هەر نووسراوێك چەند (سم) درێژیەتی تا بزانێت چەند لاپەرە دەگرێتەوە دوای ئەوەی کە هەمووی بۆ روون بۆوە دەزانێت چی دەکا ..
ئەوسا لاپەرەی ئامادەکراوی لایە کە لە چاپخانە نووسراوەتەوەو پێی دەڵێن لاپەرەی (تصميم) و ئەو لاپەرەیە بە گوێرەی ئەستوونی خۆی چوار گۆشەکەی دیاری کراوە بە هێڵی باریك و چوار گۆشەی وورد زۆر جار کاری (مصمم و منفذ) نەخشەکێش و نەخشەساز یەك کەس جێبەجێی دەکات ، لە یەکەم لاپەرەی گۆڤارەکە دەست ناکرێ بە (تەنفیذی نەخشەکێشانی) نووسراوەکان دەبێت لە لاپەرەی کۆتایی گۆڤارەکە دەست بکری بە (تەنفیذی) نەخشەکێشانی نووسراوەکان ... وە هەروەها لە سەرەتای نووسراوەکانیش دەست ناکرێ بەدانانی ... دەبێت لە کۆتایی نووسراوەکەوە دەست بکرێ بە برینی نووسراوەکەو جێگاش بۆ ناونیشانی هەر نووسراوێك دابندرێ تا جێگای بۆ تەرخان بکرێ بەو شێوەیە هەموو لاپەرەکانی گۆڤارەکە بە چرێش دەلکێندرێ بەسەر لاپەرەکانی کاغەزی (تەنضید) وە هەروەها ژمارەی لاپەرەکانیش دەلکێندرێ بە لاپەرەکەوە تا هەڵە نەبێ زنجیرەی خۆی وەربگرێ .
دوای ئەوەی هەموو لاپەرەکان دەبەنە جێگایەك و رەسمی وێنەی ئەو لاپەرانە دەگرن بە کامیرایەکی باش و تایبەتی وەك چۆن وێنەی خۆمان دەگرین ئاوا پاشان (عەکسی) لاپەرەکان (رتوش) دەکرێ واتە ئەو جێگایانەی کە سپی دەبێت بە فلچەو دەرمانێکی سووری تایبەتی پەردەکەنەوە ئەوسا دووبارە دەیبەنەوە بۆ ژووری رەسم گرتن و رەسمی لاپەرەکان دەگرنەوە لەسەر فلیم و بە باشی دەخوێندرێتەوە ئەگەر هات و یەکی لە لاپەرەکان باش دەرنەچووبوو ئەوا دوو بارە رەسمی دەگیرێتەوە واتە گۆڤارەکە ئامادەیە بۆ ئەوەی بنێردرێ بۆ بەشی (مۆنتاج) تا بکرێت بە مەلزەمەو رووی مەلزەمەی گۆڤاریش (8) لاپەرەیەو واتە هەردوو دیوی دەکاتە (16) لاپەرە ئەگەر قەوارەکەی گەورەبێت ... مۆنتاج کارێکی گرنگەو زۆر ووردە ئەگەر کرێکارێکی شارەزا نەبێت ناتوانێت مۆنتاج بکات و سەری لێ دەشێوێ مۆنتاج کردن لە کاری (ئوفسێت) و تەنضیدو وردەکاری زۆر تێدایە پاش ئەوەی کە هەموو (مەلزەمەکان) مۆنتاج و تەنضیدکرا ئەوسا دەنێردرێ بۆ بەشێکی تر پێی دەڵێن (مۆنتێر) لەوێش مەلزەمە بە مەلزەمە دەخرێتە ژێر جۆرە تیشکێکی تری لە سەر لاپەرەیەکی تری گەورە چەند چرکەیەك تیشکی لێ دەدری و دەهێندرێتەوە بۆبەشی مۆنتاج و لەوێش ئەو لاپەرەیە بە هەندێ دەرمانی کیمیاوی تایبەتی تەڕ دەکرێ و نووسینەکان هەمووی دەردی و دەخوێندرێتەوە ، دووبارە بۆ ئەوەی نەوەکا هەڵەیەك پاش و پێشێکی تێدابێت .. خۆ ئەگەر هات و پاش و پێش و هەڵەی تێدا نەبوو ئەوا یەکسەر دەنێردرێ بۆ ئەوەی بکرێ بە پلێت و تا بنێردرێ بۆ چاپ کردن ، بەم شێوەیە ئیمرۆکە چاپ و چاپەمەنی هەنگاوی ناوەو .. جیهانی رۆژنامەگەری و چاپەمەنی تەرازووەکەیان راگرتووە تەنیا کوردستانەکەی ئێمە نەبێت بەشی تێدانییەو وەك پێویست سەرمان لێی دەرناچێت و خۆ زۆر سوپاسی ئەو شارەزایانە دەکەین ئەگەر هەندێکی ترمان بۆ روون بکەنەوەو پتر ئاگادارمان بکەن بە نووسینێکی رەنگین لەسەر پیشەی رۆژنامەو چاپەنیمان بۆ بنووسن جێگای رێزمانن .